

Łukasz Ławicki, Dominik Marchowski, Krzysztof Ziarnik

POWRÓT KOTEWKI ORZECHA WODNEGO *TRAPA NATANS* DO DOLINY DOLNEJ ODRY

Return of the Water Caltrop *Trapa natans* to the Lower Odra River Valley

ABSTRAKT: Kotewka orzech wodny *Trapa natans* zanikał w XIX wieku na stanowiskach w północnej Polsce i ustąpił stąd około 90 lat temu, przy czym ostatnie udokumentowane stanowisko znajdowało się w okolicy Szczecina w 1929 roku. W 2017 roku odkryto ponownie obfitą i rozprzestrzeniającą się populację tego gatunku w ramionach Odry pod Szczecinem. W pracy przeanalizowano także historyczne dane o występowaniu gatunku w północnej Polsce, prawdopodobne pochodzenie nowego stanowiska oraz istniejące zagrożenia i propozycje ochrony.

SŁOWA KLUCZOWE: gatunek zagrożony, Szczecin, północno-zachodnia Polska.

ABSTRACT: In the 19th century the range of the Water Caltrop *Trapa natans* in the area of present northern Poland was in rapid decline. The species became extinct there about 90 years ago; the last documented site was near Szczecin in 1929. In 2017, an abundant and spreading population of the species was rediscovered in the branches of the River Odra near Szczecin. The article describes the historical occurrence of the water caltrop in northern Poland, the probable origin of the new site as well as existing threats and suggestions for protection.

KEY WORDS: endangered species, Szczecin, north-western Poland.

Wstęp

Kotewka orzech wodny *Trapa natans* jest jednoroczną rośliną wodną zasiedlającą podmokłe obszary Eurazji i Afryki, głównie słodkowodne jeziora, stawy, rzeki i ich ujścia. Została introdukowana również w Ameryce Północnej i Australii (Hummel i Kiviat 2004, Gupta i Beentje 2017). Występuje przede wszystkim w niezanieczyszczonych, ale bogatych w pierwiastki biogenne zbiornikach i ciekach nizinnych, nie toleruje obszarów o podłożu wapiennym. Jest ważnym źródłem pokarmu dla ptaków i tworzy siedliska sprzyjające tarliskom ryb

(Gupta i Beentje 2017). W Europie kotewka występuje na rozległych obszarach głównie w środkowej części kontynentu, niemal wszędzie będąc gatunkiem rzadkim, choć lokalnie może być bardzo liczna, jak np. w parku narodowym Hortobágy na Węgrzech. Wyginęła m.in. w Szwecji, na Litwie i w Obwodzie Kaliningradzkim, a w Niemczech, Czechach, na Słowacji i Białorusi jest silnie zagrożona wyginięciem. Dawniej jej zasięg sięgał do Szwecji i południowej Finlandii, ale w XIX i XX w. północna granica występowania wyraźnie uległa przesunięciu na południe. Kotewka umieszczona jest na europejskiej czerwonej liście roślin naczy-